

svoj svet, kakor je svoj svet otrok, preden se je naučil papagajske govornice in oblik, ki so prikrojene za lastno nečimurnost in splošno polikanost. Kmet in delavec v prirodi raste naravnost iz otroka, slast in opoj življenja je v vsaki njihovi besedi, izobraženelec raste iz kulture in mu je dolčas.

Zato je vse drugačno čuvstvovanje teh ljudi, drugače rastejo divje rože, jelke, gabri in bukve v gozdu kakor v mestnih parkih. To ni prvotni zlati vek, kot si ga je predstavljala sentimentalna doba iz mesta, ampak morda elementarna čuvstva z nenavadnimi izbruhi strasti in drugo logiko, kot je naša. Nič ni idealizirana. Vidimo nenavadno, včasih odbijajočo mentalnost drvarjev in kmetov, propad kmetske bitnosti in nove zarje v vodilnih dveh osebah povesti. Dejanje je skoro pravljica o knezovem zetu, najvišji upi se izpolnijo igraje, a za enkrat si pisatelj še ne ve odgovora, kakor se tudi motiv o knezovem zetu preokrene v simbolično hrepenenje glavnega junaka po gozdni roži učiteljici Mimi. Mima je precej blizu Cankarjevim ženskam z nedoumljivo ljubeznijo, ki je I. Cankar nikoli ne utemeljuje, ampak začudeno prikazuje kot apriorno skrivnostno resnico ženske. Gaspari gleda v njej, kako se razvija iz ovoja narave shakespearso nedotaknjeno, iracionalno dekle v vsečloveško nesebičnost, odpuščanje in altruizem.

Godi pa se vse to v vojnem ozračju ravnokar minule dobe, ki je bilo že tolikokrat premlateno v knjigah, toda izražanje pisatelja mu najde vedno nove luči in barve. Vojni milje je bolj slučajen, v prvi vrsti stoji gozd, čarobni gozd, ne le kot estetičen, ampak etičen in gospodarski problem lepše bodočnosti ljudstva in rešitve od kulture bolnega človeka, ki gleda naravo le estetično. Priostritev na koncu hoče pravzaprav povedati, kako išče estetika svojo rešitev v etiki narave. — Morda je vendar to le odkritje kresala v dobi elektrike, kakor pravi g. B. Furlan.

Dr. J. Šile

Felix Timmermans: Župnik iz cvetočega vinograda. Prevedla Zdenko Knez in dr. Rajko Ložar. Opremil arh. Ivo Spinčič. Leposlovna knjižnica. Str. 162. — Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1951.

Z nenadno vnemo smo se lotili prevajanja. Istočasno nam kar troje založb pošilja svoje knjige, s katerimi nam bo omogočeno spoznavanje plodov tujih, sodobnih literatur v slovenskem jeziku. Poudarjam sodobnih literatur, kajti doslej smo povečini prevajali predvsem dela, ki so že davno prešla v literarno zgodovino. Prav in potrebno pa je, da se naš človek razgleda tudi po današnji književnosti drugih narodov, ki mu jo je dozdej v prvi vrsti posredovala nemščina. Timmermansa doslej pravzaprav sploh nismo poznali. Med vojno so ga Nemci skoro šele odkrili in z njim vred mnogo blestečih imen iz flamske književnosti, n. pr. tenkočutnega lirika G. Gezelleja. Za Flamce je značilna rezko stroga religioznost, ki se posredno ali neposredno razodeva v njihovi umetnosti. Ozek, našemu podoben svet, ograjen z večnimi mejniki, ki jih ni mogel omajati vihar relativizma. Za temi mejami, ki svareče sijajo v duše, se bije boj za zmago individualistične volje, ki pa mora prej ali slej omahiniti in se vdano ukloniti, ali pa se zlomiti, kajti mejnikov ne premakneš — duša jih priznava, ker sluti njih globljo vzročnost. To je podoba notranjega sveta. Vidni, očem prijetni svet pa je — ali komu od nas ni znan!:

»Veselo gleda gričevje na vas z njenimi rdečimi strehami in na vrt gospoda župnika, kjer trepetajo topoli okoli ribnika... Na obzorju vihrajo bele zastave oblakov... Kakor rjastorjave in zelene preproge leže polja gričem po trebuih, črni sejavci korakajo pred srebrnim nebom; voli vlečejo plug... zadaj za griči se dvigajo vsenaokrog novi griči in ure in ure daleč za pozdravljajočimi mlini in svetlimi vasmí, za rekami...« itd. Zemlja — kakor na dlani, duše — v obraze in telesa so zarisane. Tu ni prostora za mrežospletalstvo. V odkriti borbi se zakrižajo med seboj nasprotne si življenske črte. Ali idila — vedre pesmi, zdravice in hvalnice, hvalnice za vse lepe stvari, ki jih je nebo naklonilo človeku, — ali pa neizprosna drama, skratka: v ta prostor ne sodi relativizem. »Župnik iz cvetočega vinograda« je kot literarna umetnina nujen plod tega stvarnega in duhovnega okolja. V prostoru idiličnih vrtov, tihih župnišč in spokojnih pokrajin, kjer je sleherna stvar ostro opazljiva in pomembna, trči drug ob drugega dvoje svetov: zapoved (mejniki večnosti) in osebnostna volja. Župnik in mladi pesnik — brezverec

Izidor sta oba velika v svoji volji, lepa v svojih dušah, poštena v dejanjih, ali prav zato ne moreta, ne smeta drug mimo drugega, temveč samo naprej z umikom enega od obeh. Gre za deklico Leontino, morda ne samo za njo. Mar ni to dekle, prikazano s tako močno življenjsko in umetniško resničnostjo, da nam njen živi obraz preide v dušo — mar ni to dekle vendarle samo povod in v resnici gre borba za zmago objektivnosti nad subjektivnostjo.

Pretresljivo močno je prikazana ta borba med voljo in odpovedjo, ki zahteva brezobzirno afirmacijo nepremakljive zapovedi in s tem žrtev deklice Leontine. Vsi trije so spojeni z istim fluidom, sicer jih ne bi mogla usoda združiti v isti skrivnostni krog borbe, sicer ne bi doživeli vsak po svoje mističnega prebujenja — tisto »čutenje luči«, ki bi ga mogel vzporediti s svetim umiranjem nje, ki se je darovala.

Nekaj velikega je v tem odigravanju, nekaj, kar nam je, sedanjikom, kakor razodetje novega sveta, ki pa je bil vedno, samo da ga nismo znali več najti. Za to odkritje in tudi za to, da smo ob tem uzrli košček življenja iz flamske dežele, smo s tem prevodom pridobili. Pridobili smo tudi še za to, ker se nam je odkril Timmermans kot velik umetnik. Sleherna stvar mu preide v pesem. Pesem o vinu, pesem o drevesu, o travnih bilkah, o mesečini in zarji in zvezdah in pesem o trpeči in osvobojeni duši. Velika preprostost, čistost in resnost prevevajo kot osnovni dih vse delo — zato je morala priti oblika, kakršna je, — sama od sebe. Tudi v prevodu, posebno v orisih pokrajine in v upesnjeni tišini vseprostorja, ki se odpira strmečemu duhu, sem začutil ta skrivnostni dih in to mi je najprepričevalnejši dokaz, da je slovenitev uspela. Oprema arh. Spinčiča se knjigi skladno prilega po svoji preprostosti in izbranosti.

Miran Jarc

François Mauriac: Gobavca je poljubila. Roman. Prevedla Edi Kocbek in Jakob Šolar. Opremil arh. J. Mesar. Leposlovna knjižica Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani, 1931. Str. 118.

Za Timmermansom — Mauriac; oba pisatelja katoličana in vendar kolika razlika med njima. Po vojni je Mauriac zaslovel kot pomemben pomlajevalec analitičnega romana (važnejša njegova epska dela so: pričujoči

roman, Ognjena reka, Genitrix, Ljubezenpuščava, Usode), ki prikazuje valovanja vesti med dobrim in zlim, spuščajoč svoj izostreni pogled v najbolj skrite predele tega, kar imenuje psiholog podzavest, medtem ko je ta svet katoliku skušnjava in greh. Tudi romantiki in Baudelairejevi vrstniki so se z naslodo ustavljali ob pojavih tega skritega trenja v dušah, ali s to razliko, da so baudelairejevci iskali v to zagonetko zaradi mikavne svojevrstnosti in pa zaradi izjemnosti, ki so jo menili najti le v redkih čudaških posameznikih, medtem ko se katoliški analitik zaveda, da se boj med lučjo in temo odigrava v slehernem človeku, treba je le dovolj globoko prodreti v dnevu vedno zaprt svet človeške zavesti — vesti. Tako se zdi, da Mauriac kar seže v živo, ne da bi izbiral in že se mu odpre človek in življenje v podobi, ki jo je želel. »Usoda privede vsakogar od nas do tega boja med mesom in milostjo«, se je M. izrazil v razgovoru z Lefèvreom, »naša generacija romanopiscev je prva, ki ne stopa več v znamenju Balzaca. Zdaj pišejo v znamenju Prousta in Freuda. Priznati pa moram takoj, da nisem poznal niti vrstice teh dveh pisateljev takrat, ko sem pisal »Gobavca«. Šele katoliški pisatelj, trdi M., je zmožen, doživljati dramatično, on — v prvi vrsti — doživlja življenje ne kot valovanje dogodkov na površini, temveč kot skrivnost zajeto med rojstvo in smrt, kot skrivnost duše in telesa, ki je veličastna samo sub specie aeternitatis.

»Pišem, rekel bi nagonsko. »Gobavca« sem dovršil v dveh mesecih... Biti katoliški pisatelj — enostransko?! Kaj še! Če pišem o »milosti božji«, da me nekatolik ne bo razumel? Tega ne verujem: jaz govorim o milosti božji, neverniki pa o usodi, ali določbi, nujnosti, zvezdi vodnici, demonu« i. t. d.

Mračna so brezdna, ki nas vanje povede Mauriac. Ta mladi, bolni Jean Péloueyre — ta zdrava, kipeča žena Noemi. V gluhi, prazni prostor so ju zaprli kramarski ljudje — in z grozo v očeh si stojita nasproti »majhen, črn in plašen samec pred krepko razvito samico... v sobi, mračni kakor za kak prirodoipisen poizkus z žučki.« Grozo izziva ta podoba. Naturalist zaostaja za njo. Šele v duhovnem prostoru stoječemu se odpira prava groza. Prvemu sožitju sledi prostovoljno umikanje drugega pred dru-